

Csütörtökön hajnalban meghalt Cserzy Mihály.

Csütörtökön a reggeli órákban lezuhant, fájdalmas hír vonult végig gyors tempóban a nyilvánosság összes rétegeiben. A hír sietve terjedt és nemsokára mindenütt tudták a lezuhant valóságot: *Cserzy Mihály 61-ik életévében váratlanul, hirtelen eltűnt az élők sorából. Homok nincsen többé, akinek neve ott van a magyar irodalom történetében, aki negyven esztendőig élő és dolgozó munkása volt a magyar népies irodalomnak, annak ellenére, hogy csak élete alkonyán hagyta el tanult mesterségét, tette le kezéből a szerszámot.*

Cserzy Mihály a legutolsó hetekben tagja volt a II. számú adófelszámolási bizottságnak. Heteken át fiatalos agilitással végezte hivatalos munkáját iparostársai és polgártársai érdekében. A bizottság szerdán készült el feladatával és ebből az alkalmából a bizottság tagjai barátságos összejövetelre jöttek össze a fehér asztal mellett. Alig időztek azonban néhány percet a vendéglői asztalnál, amikor *Cserzy Mihály hirtelen rosszul lett, majd még mielőtt segíteni tudtak volna, beleroskadott a mellébe lévő Körmeny Máttyás karjaiba. Elfehéredett, összeesett. A mentők vitték be a kórházba, ahol agyvérzést állapítottak meg. Azonnal megoperálták, de ez már nem sikerült. A hajnali órákban azután anélkül, hogy visszanyerte volna eszméletét, meghalt.*

Cserzy Mihály 1865 október 16-án született Szegeden. Apja régi iparos családból származott és tekintélyes tagja volt a szegedi iparos társadalomnak. A fiatal Cserzy Mihály iskoláit a piaristáknál végezte, míg közben apja felügyelete mellett megtanulta a borbélymesterséget is.

Irogatni már 15—16 éves korában kezdett, míg első elbeszélése csak 20—22 éves korában jelent meg nyomtatásban. *Békefi Antal* fedezte fel tehetségét és ezután egymás után jelent meg a *vezet* alatt az akkori szegedi lapokban. Békefi keze alatt kitanulta az újságírói mesterséget is, míg a nap többi részeiben a műhelyben dolgozott. 23 éves korában már a fővárosi lapokban jelent meg neve és ekkor már bekerült abba az exkluzív társaságba, amely Szegeden a viruló irodalmi életet jelentette és amelynek tagjai voltak *Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Kemechey Jenő és Palóczy László.*

Első önálló kölete Szegeden jelent meg *Kint a pusztán* címmel 1899-ben, majd a következő évben már nagy sikert ért el a Budapesten megjelent *Falusi történetek* című kölete. A következő munkái voltak sorban: *Földmivések* (Budapest 1903.), *Hazulról* (Budapest 1907.), *Siófoktól—Keszthelyig* (1909-ben első díjjal kitüntetett mű), 1912-ben jelent meg első regénye *Tükrözik a délibáb* címen, ugyanebben az évben jelent meg *Vasárnap délután*, novellák, majd 1915-ben *Szalay Józseffel* együtt írt *Ugarimáadás* című népszínműve, amely állandó műsordarabja volt a vidéki színházaknak és amelyet *Ábrányi Emil* a Gárdonyi Bor-ával helyezett egy nívóra. Utolsó kötetek voltak: *Legendás idők*, *Kialvó lángok*, *Régi világ* ből.

Huszonöt éves kora óta keresztfil rendes tárcáirója volt a *Pesti Napló*-nak, az *Ujság*-nak és *Pesti Hírlap*-nak, majd az *Uj Idők*-nek és a *Világ*-nak. 1918-ban, amikor *Szakács Andor* megalapította a *Virradat*-ot, főmunkatársul szerződött Cserzyt. Több mint ezer novellája jelent meg szétszórva, vidéken, Pesten, Szegeden. Írásai a legutolsó időkben is nem egyszer kereste fel a Szeged-et, majd később a *Dél-magyarországot*.

Alig volt olyan nyelv, amelyre írásait le nem fordították volna. Nemrégiben Amerikából kapott értesítést, hogy egyik kötetét angolra fordították és azt kérdezték a kiadó, hogy megküldje-e a kiadás előtt az angol fordítást. Erre a levélre azonban már nem válaszolhatott. Egy alkalommal meghívták az *Akadémiára* is, hogy előadást tartson a magyar népszokásokról.

Cserzy Mihály mindig, a legnagyobb sikerek korában is büszkén hivatkozott *iparos* mivoltára. Amikor 1908-ban meghívták a munkásbiztosító pénztár igazgatói székébe, elfogadta ugyan az állást, de egy hónap után leköszönt és visszatért borbélyműhelyébe. Belső barátja volt *Tóth Béla*, aki nem egyszer emlékezett meg róla az *Esti levelek* ben. Testvéri viszonyban volt *Ábrányi Emillel* és *Fadrusz Jánossal*.

Huszonhat évesen át tagja volt a kereskedelmi

és iparkamarának, az ipartestület díszelnökévé választotta, tagja volt a törvényhatósági bizottságnak és a Dugonics-Társaság megalakulása óta agilis, majd később igazgatósági tagja volt.

Nagy irodalmi munkássága mellett állandóan dolgozott műhelyében, míg mindegy három év előtt az akkori zajos idők megviselték idegeit és egészségi állapotát, úgy hogy a régi műhelyt eladta.

Élete végén egy nagy regényen dolgozott, amelyben meg akarta írni a magyar paraszti életét születésétől haláláig minden részletében. Ezenkívül *Derék Jánossal* együtt szindarabon

is dolgozott, mind a két munkája befejezetlenül maradt.

Tevékeny részt vett a közéletben is, az adófelszámolási bizottságban kifejtett munkássága után ragadta el a halál, hátrahagyta öt felnőtt gyermekét és odaadó feleségét. Általános, benső részvét fogadta hirtelen halálának hírére. Temetése pénteken délután fél 3 órakor lesz a *kulturpalea előcsarnokából*. A végültestességen beszédet mond a Dugonics-Társaság nevében *Móra Ferenc*, a Kamara nevében dr. *Tonelli Sándor* és az ipartestület képviselőjében *Körmeny Máttyás*.

A pénzügyigazgató felfüggesztette az I. számú adófelszámolási bizottság működését.

Állítólag „tulliberálisan” kezelték a felebbezéseket és mérsékelték az adókat.

Hetek óta zavartalanul működnek azok a bizottságok, amelyek a kereseti adókievéseket ellen beérkezett felszólalásokat tárgyalják és a felebbezések alapján felülbírálják a kivetéseket. A felszámolási bizottságoknak nagyon sok munkájuk akad, mert az adókievések ellen majdnem kivétel nélkül minden adózó felszólalt, ami két okból is érthető, először a közismerten súlyos gazdasági helyzet, másodszer azért, mert az általános kereseti adót nem éppen kegyes kézzel vetették ki. A város területén három ilyen felszámolási bizottság működik és egyenként tárgyalja le előre megállapított sorrendben a felszámolásokat.

Az I. számú bizottság az ipartestület emeleti helyiségeiben kapott hivatalos helyiséget és hat hét óta működik itt. Ennek a bizottságnak *Törös Sándor* nyugalmazott pénzügyigazgató az elnöke, előadója dr. *Dölle Jenő*, pénzügyi segédtitkár, tagjai pedig: dr. *Uj József*, dr. *Kovács József*, *Borbély Ferenc*, *Bokor Adolf*, *Bruckner Ede*, *Mihalevics Dezső* és *Benedek József*. A bizottság zavartalanul működött egészen a mai napig. Ma délelőtt azonban olyan valami történt, hogy a bizottság kénytelen volt működését felfüggeszteni és így azok az adófelszólalók, akiknek felebbezését pénteken tárgyalta volna a bizottság, már zrt ojtókra találják, ha megjelennek a kitűzött időben.

Csütörtökön reggel, a szokásos időben kezdte meg a bizottság a tárgyalásokat. Félkilenc óra körül az ipartestület egyik tisztviselője lépett be a tárgyalóterembe és jelentette, hogy dr. *Kolb Árpád* pénzügyigazgató a telefonhoz kéri dr. *Dölle Jenő* segédtitkár, a bizottság előadóját. Az előadó azonnal a telefonhoz sietett, majd néhány perc múlva, amikor befejezte a pénzügyigazgatóval a beszélgetést és visszatért a tárgyalóterembe, a bizottság elnökének és tagjainak legnagyobb meglepetésére

bejelentette, hogy hivatalfőnökének, dr. *Kolb Árpád* pénzügyigazgatónak az utasításra be kell szüntetnie a felszámolások előadását — egyelőre htfőig.

A bizottság tagjai először nem tudták, hogy mitőlők legyenek? Voltak, akik arra az álláspontira helyezkedtek, hogy a bizottságot a pénzügyigazgató rendelkezése nem befolyásolhatja működésében és tekintet nélkül az előadó segédtitkár visszarendelésére, így előadó nélkül kell folytatni a tárgyalásokat. A tagok többsége azonban nem helyezkedett erre az álláspontira, amelynek jogszerűségét kivétel nélkül mindenki elismerte, hanem úgy határozott, hogy a tárgyalásokat is felfüggeszti az előadó működésének felfüggesztéséig. Így már a csütörtökre kitűzött tárgyalásokat sem tartotta meg a bizottság.

Az I. számú felszámolási bizottság előadójának visszarendelésének az okát beavatott helyen abban látják, hogy ennek a bizottságnak a működését az adók szempontjából tulliberálnak találta a pénzügyigazgató. Ez elé a bizottság elé tartozott az I., a II. és a III. közigazgatási kerület, tehát a legsúlyosabban megadóztatott polgárság zöme. Állítólag a bizottság sok esetben negyven százalékkal is csökkentette az eredeti általános kereseti adókievéseket, míg a másik két bizottság nem igen lépte túl a tíz—husz százalékos adócsökkentést.

A bizottság működésének felfüggesztése érthetően nagy meglepetést keltett az egész városban. A pénzügyigazgató intézkedését sokan az azal az erőteljes adóbehatásra irányuló politikával hozzák összefüggésbe, amelyről a pénzügyigazgató már többször tett tanubizonyoságot, legutóbb a közigazgatási bizottság ülésén, ahol a városi adóhivatal vezetőjének vagyoni felelősségét kívánta megállapítani az állítólagos nagy adóhátralék miatt.

A polgármester bekérte a szakszervezeti bizottságtól a segélyre utalt munkanélküliek névsorát.

Ma délelőtt a *Délmagyarország* munkatársa felkereste hivatalában dr. *Somogyi Szilveszter* polgármestert és kérdést intézett hozzá, hogy a tegnapi közgyűlés viharos jelenetei után hogyan fogja megoldani azt a kérdést, amelyet a szakszervezeti bizottság ismeretes beadványa fölvetett. A polgármester megismételte azt, amit tegnap a közgyűlés után több városaija elől mondott. Kijelentette, hogy a munkanélküli segélyeknek elvi ellensége, azt erkölcsatlennnek tartja, de azokat a munkásokat, akik nem láthatólag havat és a legnagyobb nyomorúság sem kényszerítheti őket kérégetésre, szívesen részesíti karácsonyi segélyben a polgármesteri gyorssegélyalapból.

— Valószínűleg be fogom kérni a szakszervezeti bizottságtól a segélyre rdutalt munkások névsorát, vagy pedig esetleg azt is megteszem, hogy a pénzt szétosztás végett átadom a szakszervezeti bizottságnak.

Értesülésünk szerint a polgármester már meg is tette a szükséges lépéseket, hogy a szakszervezeti bizottságtól mielőbb megkapja a névsort és így a munkanélküli tengődő munkások karácsony előtt feltétlenül megkapják a városiól az ünnepi segítséget.

Ezzel a mesterségesen és feleslegesen felzaklatott kérdés aktái le is zárulnak, de azért

vissza kell térnünk néhány szóval a tegnapi közgyűlésre, hogy abból levonjunk néhány nagyon fontos tanulságot.

A közgyűlésen kiobbant áldatlan vihart láthatólag egészen lényegtelen nianszbeli különbség okozta. Arról volt szó, hogy a város *Wimmer Fülöp* javaslata szerint adja-e meg a karácsonyi segítséget az arra elismerten ráutalt munkanélkülieknek, vagy pedig — mert a közgyűlésen emellett kardoskodott a polgármester — ne rdjon segélyt. Most utólag kiderül, hogy a polgármester is adni akar és

hogy homlokegyenest az ellenkezőjét teszi annak, ami mellett a közgyűlésen kardoskodott,

mert számos és elismerten értékes tulajdonsága mellett van egy nagyon rossz tulajdonsága is: Nem tör más akarattal a város ügyeinek intézésénél, ha ez a más akarat csak formailag különbözik is saját akaratától. Ezt a rossz tulajdonságot a tehetetlen és előregedett közgyűlés érlelte meg benne, mert szinte kritika nélküli szavazógéppé nem is a tanácsnak, hanem a polgármesternek.

Azért a polgármester mégis súlyos hibát követ el nemcsak önmagával, hanem a várossal szemben is olyankor, amikor nagyon kihat-